

OKUL ÖNCESİ VE İLKOKUL ÇOCUKLARI İÇİN AKRAN ZORBALIĞI İLE MÜCADELE EĞİTİMİ

Bu çalışmada 3-10 yaş arası çocukların zorbalığa uğramasını önlemek ve zorbalıkla mücadele edebilmek amacıyla yapılabilecek hikaye ve video(şarkı) serisinden oluşan bir eğitim programı bulunmaktadır.

Akran zorbalığı ile mücadele edebilmek ve çocukların zorbalığa uğramasını önlemek için zorbalık eden, zorbalığa uğrayan ve zorbalık davranışlarına seyirci kalan çocukların perspektifinden durumun ele alınması büyük önem arz etmektedir. Mevcut çalışma bu üç boyut dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Öncelikle akran zorbalığının ne olduğuna göz atalım. Bir kişi veya bir grubun bir başkasının canını acıtacak, onu korkutacak ya da utandıracak davranışta bulunmasına ve bunu kasten, sürekli yapmasına zorbalık denir. Her saldırgan, kaba ve sataşma davranışına zorbalık denmez. Zorbalık davranışında sert oyun, kavga ve tartışma kavramlarından farklı olarak süreklilik ve kasıtlılık vardır. Bu davranışlar fiziksel ya da psikolojik olarak kişiye zarar verir. Zorbaca davranışlar kasıtlı ve sürekli olmasından dolayı kavga gibi karşılıklı zarar verici davranışlara nispeten uzun vadede daha fazla psikolojik sorunlara yol açabilir. Kişilerin duygusal ve sosyal becerilerini olumsuz etkileyebilir.

Zorbalık davranışının ortaya çıkmasına birçok durum sebep olabilir. Zorbalığa maruz kalan çocuk tarafından bakılacak olursa; zorbalığın en sık nedeni zorbalığa maruz kalan çocukların diğerlerinden farklı olmalarıdır. Gözlük takmaları, saç rengi, ten rengi, boy ve kilo durumları, kekeleme, konuşma vb. farklılıklar bu duruma sebep olabilmektedir. Zorbaca davranan çocuk tarafından bakılacak olursa; bu çocuklar çok iddiacıdır ve empati düzeyleri zayıftır. Diğer çocuklardan destek, onay görürlerse davranışları daha da ileri gidebilir. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren grubun zayıf bireylerini tespit edebilirler. Zorbaca davranışı yapan çocuklar zayıf çocukları seçip, onları hedef alırlar. Bir şekilde zorbalık eden çocuklar ile zorbalığa maruz kalan bireyler birbirlerini bulurlar. Araştırmalara göre zorbalığa maruz kalan bireylerin profilleri birbirine benzemektedir.

Zorbalığın çeşitleri vardır. Fiziksel, sözel, sosyal ve siber(sosyal ağlar) zorbalık bunlara örnektir. Bunlara ek olarak bir de sözel olmayan, beden dili(mimik, bir bakış) kullanılarak yapılan zorbalık vardır. Fiziksel ve sözel zorbalıkları tespit etmek kolayken beden dili(sözel olmayan) ile yapılan zorbalığın ve sosyal zorbalığın(gruptan dışlama) gözden kaçırılma ihtimali yüksektir.

Çocuklar ile zorbalık konusunda çalışırken zorbalık eden, zorbalığa uğrayan ve zorbalık davranışlarına seyirci kalan çocukların perspektifinden durumun ele alınması neden önemlidir?

-Zorbalığa maruz kalan bireylerin hisleri ve yaşadığı zorluklar zorbalık eden çocuklar ve seyirci çocuklar tarafından görülmesi seyircilerin empati duygularını arttıracaktır ve aynı zamanda harekete geçmesini sağlayacaktır.

-Zorbalık eden çocuk ya da zorbalık planları yapan çocuk popüler olma, öne çıkma ve güçlü olma gibi hedeflerine toplum tarafından kabul edilebilir yollar ile ulaşabileceğini öğrenecektir.

-Seyirciler hem zorbalığa uğrayan hem de zorbalık davranışını sergileyen çocukların sosyal destek ağlarını güçlendirebilir. Zorbalık edenleri olumlu davranışa yönlendirebilir. Zorbalığa uğrayanları duygusal anlamda destekleyebilir.

-Seyirciler istemsizce gülerek ya da sessiz kalarak zorbalık edenlerin davranışlarını pekiştirebilir. Seyircilerin de eğitilmesi zorbalığın önlenmesi noktasında çok önemlidir.

-Ayrıca farklılıklara saygı ve empati duyguları üzerine çalışmak zorbalık ile mücadelede faydalı olacaktır.

OKULÖNCESİ VE İLKOKULÇOCUKLARI İÇİN AKRAN ZORBALIĞI İLE MÜCADELE EĞİTİMİ PROGRAMI

PROGRAMIN HEDEFLERİ

Okullarda zorbaca davranışlar fazla görülmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuklarda zorbaca davranış fazla görünmese de zorbalığa maruz kaldıkları bilinmektedir. Bu çalışma zorbalığa maruz kalan bireyleri güçlendirme, seyircileri harekete geçirme ve zorbalık edenlerdeki empati duygusunu artırma ve olumlu davranışa yönlendirme açısından önemlidir. Bu çalışma aracılığıyla okullarda görünen zorbalık davranışlarının azalacağı düşünülmektedir.

HEDEFKİTLE

3-10 YAŞ ARASI ÇOCUKLAR

1.

OTURUM

Zorbalığa Maruz Kalanların Hikayesi

Zorba Arkadaş İstemem

Bir çocuk okulda zorbalığa maruz kalır. Zorbaca davranan Kerem bu çocuk ile alay eder, hakaretler eder, kendisini iter hatta onun eşyalarını zorla alır. Zorbalığa maruz kalan çocuk her geçen gün canı iyice sıkılır, iyice üzülür ve çaresiz hisseder. Ailesine ya da öğretmenine söylemesi durumunda Kerem'in ona daha çok zarar vereceğini düşünür ve Kerem'in yaptıklarına boyun eğer. Sınıfından bir arkadaşı çocuğun bu durumu ailesi ile paylaşması noktasında teşvik eder. Bir gün Kerem tarafından itildiği için dizleri yaralı bir şekilde eve gelir ve her şeyi annesine ve babasına anlatır. Babasından bu durumdan kurtulmak için neler yapabileceğini öğrenir ve bunları uygular. Artık boyun eğmemektedir.

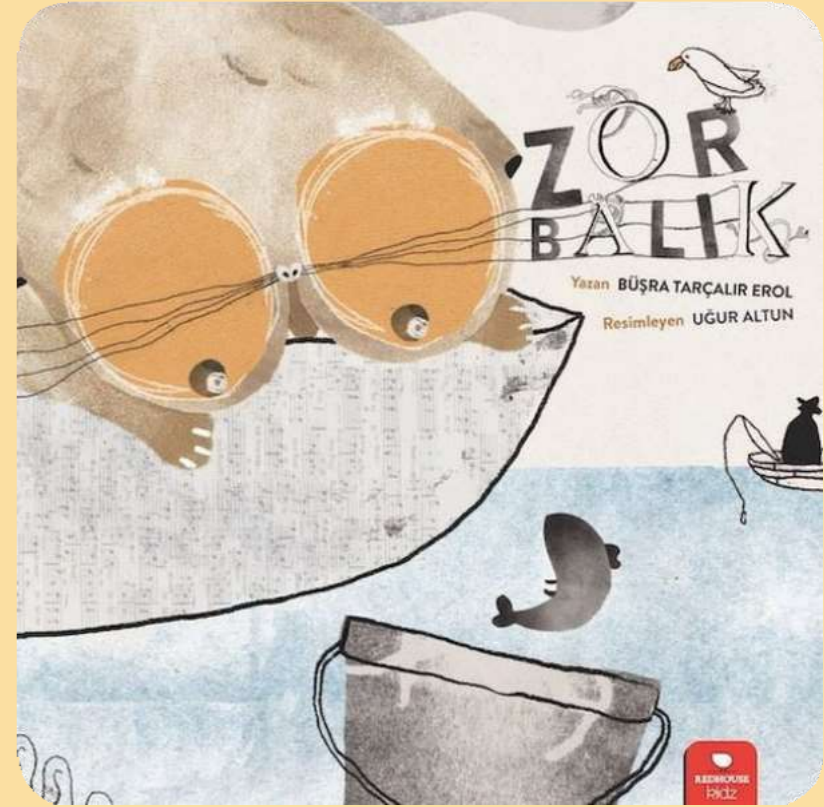
2.

OTURUM

Zorbalık Edenlerin Hikayesi

Zor Balık

Kıpkırmızı mercanların arasında yaşayan Zor Balık, başkalarıyla alay etmeyi çok sever, kendini böyle güçlü hissederdi. Güçlü görünmek isteyen Zor Balık diğer balıkların kalbini kırar ve onlara zarar verirdi. Giderek yalnızlaşmaya başlamışken karşılaştığı bir kedi sayesinde tüm yaptıklarını yeniden düşünmeye başlar. Zor Balık'a "güçlü" olmanın başkalarına eziyet etmek demek olmadığını öğretir. Zor Balık'ın bu yeni arkadaşı, onu güç ve yalnızlık üzerine düşündürür, denizlerdeki hayatını değiştirir.

3.OTURUM

Zorbalığa Tanıklık Edenlerin Hikayesi

Vanessa'nın Yanındayım

Vanessa sınıfa yeni gelen öğrencidir. Okul çıkışında bir çocuk tarafından kendisine zorbaca davranılır, dışlanarak kalbi kırılır. Bu olayı gören Vanessa'nın sınıf arkadaşı ise ona destek olmak için ne yapabileceğini düşünür ve sonunda yaratıcı bir yol bulur. Zorbaca davranışlara seyirci kalmak yerine nasıl karşı durabileceğimiz, bu sessiz kitapta tek bir sözcük bile kullanılmadan görsellerle anlatılıyor. Bir kişinin topluluğa nasıl örnek olabileceği sevimli karakterlerle gösteriliyor. Kitabın sonunda yer alan kılavuzda ise zorbalık edilen birine nasıl yardımcı olabileceğimizle ilgili öneriler sunuluyor.

1.OTURUM

ZORBALIĞA MARUZ KALANLARIN HİKAYESİ-ZORBA ARKADAŞ İSTEMEM

Kazanımlar

- Çocuklar zorbalığa maruz kalma durumunda anne babasından yardım istemenin önemini fark eder.
- Çocuklar zorbalığa maruz kalma durumunda öğretmeninden yardım istemenin önemini fark eder.
- Çocuklar zorbaca davranış karşısında ne yapacağını bilir.
- Çocuklar zorbalığa maruz kalan çocuğun duygularını hisseder.

Öğretim Teknikleri: Soru-cevap, tartışma, video izletme

Süre: 30-40 dk.

Etkinlik ve Materyaller: Zorba Arkadaş İstemem hikayesi, Zorba olma kanka ol-zorbaliğa uğrayan çocuk videosu

(<https://www.youtube.com/watch?v=lx00Ca moPo>)

Süreç

1 Uygulayıcı bugün bir hikaye okuyacağını ve bir video(şarkı dinletme)izleteceğini söyler.

2 Hikayenin adını söyler ve zorbalık kavramını açıklar.

Zorbalık: Bir kişi veya bir grubun bir başkasının canını acıtacak, onu korkutacak ya da utandıracak davranışta bulunmasına ve bunu kasten, sürekli yapmasına zorbalık denir.

3 Zorba Arkadaş İstemem hikayesini okur.(Çocuklara ana karakterin duygularının hissettirilmesi açısından kitabın sayfa sayfa görsellerinin tahtaya yansıtılmasında fayda vardır.)

4 Uygulayıcı tarafından çocuklara aşağıdaki sorular sorulur, çocuklar tarafından yapılan paylaşımlar dinlenilir ve yapılan paylaşımlar ile ilgili geri bildirimler verilir.

Sorular

-Bir arkadaşınız durup dururken sizi itti ve düştünüz, diğer çocuklar da gülmeye başladı ne hissedersiniz?

-Size bir arkadaşınız herkesin içinde sakar vb. kötü sözler söylese, sizle bebek, korkak diye alay etse ne hissedersiniz?

-Sizden büyük ve güçlü biri eşyalarınızı, kaleminizi alsaydı ne hissedersiniz?

-Çocuk Kerem'in ona zorbaca davrandığını, ona zarar verdiğini, alay ettiğini, eşyalarını çaldığını anne-babasına söyledikten sonra hayatı nasıl değişti?

-Çocuk Kerem'e zorba arkadaş istemiyorum, benden uzak dur dedikten sonra hayatı nasıl değişti?

5 Paylaşım sonrası aşağıdaki mesaj çocuklara verilir.

Mesaj

Çocuklar bugün bu hikayede kötü davranmanın, alay etmenin, zorbaca davranmanın insanlara ne kadar çok zarar verdiğini gördük. Birisi bizlere zorbaca davrandığında bunu öğretmenlerimize ya da anne-babamıza söylemenin önemini fark ettik. Birisi bize kötü davranırsa kibarca, kararlı bir şekilde ve korkmadan "Buna Son Ver", Beni Yalnız Bırak" demenin işe yarayacağını öğrendik. Çocuklar, zorbaca davrananlar karşısında üzüldüğünüzü, korktuğunuzu onlara göstermeyin. Korktuğunuzu ve üzüldüğünüzü görürlerse sizinle daha çok uğraşırlar.

6 Linkteki video izletilir.

7 Tüm öğrencilerden "ZORBAARKADAŞ İSTEMEM" diye bağırımları istenir.

2. OTURUM

ZORBALIK EDENLERİN HİKAYESİ - ZOR BALIK

Kazanımlar

-Çocuklar güçlü olmanın, toplum tarafından kabul edilebilir yollarını öğrenir.

-Çocuklar zorbaca davranışta bulunduğu karşılaşılabileceği olumsuzlukları fark eder.

-Çocuklar başkaları ile alay etmenin, onlara kötü sözler söylemenin ve onlara kötü davranmanın diğer çocukları üzeceğini fark eder.

Öğretim Teknikleri: Soru-cevap, tartışma, video izletme

Süre: 30-40 dk.

Etkinlik ve Materyaller: Zor Balık hikayesi, Zorba olma kanka ol-zorbalık yapan çocuk videosu (<https://www.youtube.com/watch?v=l-YO2dBf80M>)

Süreç

- 1-Uygulayıcı bugün bir hikaye okuyacağını ve bir video(şarkı dinletme)izleteceğini söyler.
- 2- Hikayenin adını söyler.
- 3- Zorbalık kavramının ne olduğunu çocuklara sorar, cevaplardan sonra zorbalık kavramını tekrar açıklayarak hatırlatır.
- 4- Zor Balık hikayesini okur.(Çocuklara karakterlerin duygularının hissettirilmesi açısından kitabın sayfa sayfa görsellerinin tahtaya yansıtılmasında fayda vardır.)
- 5- Uygulayıcı tarafından çocuklara aşağıdaki sorular sorulur ve çocuklar tarafından yapılan paylaşımlar dinlenilir ve yapılan paylaşımlar ile ilgili geri bildirimler verilir.

Sorular

- Zor Balık diğer balıklara nasıl davranıyordu?
  - Zor balık neden çok güçlü olmak istiyordu?
  - Zor Balık, çöpçübalığı ile alay ettiğinde çöpçübalığı nasıl hissetmişti?
  - Balıklar Zor Balık'ı durdurmak için neler yaptılar?
  - Zor Balık yalnız bırakılınca neler hissetti, neler yaptı?
  - Kedi Zor Balık'a nasıl davrandı? Bu davranış Zor Balık'ı nasıl etkiledi?
  - Zor Balık güçlü olmanın hangi doğru yolunu keşfetti?
- 6- Paylaşım sonrası aşağıdaki mesaj çocuklara verilir.

Mesaj

Çocuklar bugün bu hikayede başkaları ile alay etmenin, onlara kötü söz söylemenin ve onlara kötü davranmanın diğer çocukları üzeceğini fark ettiniz. Bazen bazı çocuklar popüler ve güçlü olmak için zorbaca davranırlar. Ama diğerlerine kötü davranan, onlara zorbalık eden çocukların bir süre sonra yalnız kalacağını hikayede gördünüz. Popüler olmak ve güçlü olmak, arkadaşlarınız tarafından kabul etmek için birçok şey yapabilirsiniz. Bunlardan birini de hikayede gördünüz.

7 Linkteki video izletilir.

8 Tüm öğrencilerden “ZORBA OLMA KANKA OL” diye bağırımları istenir.

3. OTURUM

ZORBALIĞA TANIKLIK EDENLERİN HİKAYESİ-VANESSA'NIN YANINDAYIM

Kazanımlar

- Birine kötü davranıldığında onun üzüleceğini fark eder.
- Birine zorbaca davranıldığında onun için neler yapabileceğini öğrenir.
- Birine zorbaca davranıldığında ona nasıl destek olabileceğini öğrenir.
- Arkadaş grubunun zorbaca davranışlara karşı koruyucu etkisinin olduğunu önemini fark eder.

Öğretim Teknikleri: Soru-cevap, tartışma, video izletme

Süre: 30-40 dk.

Etkinlik ve Materyaller: Vanessa'nın Yanındayım hikayesi, Zorba olma kanka ol-Seyirci videosu

(<https://www.youtube.com/watch?v=QnKUSEwpEL4>)

Zorba olma kanka ol-Kanka videosu

(<https://www.youtube.com/watch?v=xxKaKWowyIM>)

Süreç

1-Uygulayıcı bugün bir hikaye anlatacağını ve iki tane video(şarkı dinletme)izleteceğini söyler.

2- Hikayeni adını söyler.

3- Uygulayıcı Vanessa'nın Yanındayım hikayesinin görsellerini göstererek anlatır. Zaman zaman öğrencilere burada ne oluyor, burada karakterler ne hissediyor diye sorular sorarak öğrencilerin de hikayeyi yorumlamasını sağlar.

5- Uygulayıcı tarafından çocuklara aşağıdaki sorular sorulur ve çocuklar tarafından yapılan paylaşımlar dinlenilir ve yapılan paylaşımlar ile ilgili geri bildirimler verilir.

Sorular

- Vanessa farklı bir okula geldiğinde nasıl hissetti?
- Çocuk Vanessa'ya zorbalık ettiğinde Vanessa neler hissetti?
- Vanessa'nın arkadaşı Vanessa'ya kötü davranıldığını görünce neler hissetti?
- Vanessa'nın arkadaşı Vanessa'ya yardım edebilmek için neler yaptı?
- Vanessa'ya kötü davranıldığını öğrenen diğer çocuklar neler hissetti?
- Vanessa'ya kötü davranıldığı günün gecesi Vanessa ve arkadaşı için nasıl geçti?
- Vanessa'nın birçok arkadaşı olduğunda Vanessa neler hissetti?
- Vanessa'ya yardım eden ve onla arkadaş olan diğer çocuklar neler hissetmiş olabilir?
- Vanessa ile diğer çocuklar arkadaş olunca, Vanessa'ya zorbaca davranan çocuk bunu devam ettirebildi mi?
- Vanessa'nın arkadaşı olsaydınız, Vanessa'ya biri kabaca davrandığında siz neler yapardınız?

Mesaj

Çocuklar bugün bu hikayede zorbalık edilen bir çocuğa yardım etmenin önemini gördünüz. Eğer etrafımızda kendisine kötü davranılan biri var ise ona yardım edebiliriz. Birçok şey yapabiliriz. O kişi ile arkadaşlığımızı güçlendirebilir ve destek olabiliriz. Böylece o kişiye başkaları kötü davranamaz, zorbalık edemez. Ya da bu durumu öğretmenlere söyleyerek o çocuğa yardım edebilirsiniz.

7 Linkteki seyirci ve kanka videoları izletilir.

8Tüm öğrencilerden “ZORBALIK YAPANLARIN KARŞISINDA ARKADAŞLARIMIN YANINDAYIM” diye bağırımları istenir.

